

TYGODNIK

PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wtorek, $\frac{11}{23}$ Września.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Ekspedycji Gazet Petersburskiego Pocztaamt, lub do księgarni Smirdina; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Weckiego i w Biurze informacyjnym; w Wilnie, w księgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Pocztych w kraju urzędach.

Cena Roczna: w Rosyi, s pocztą, a w sło-
licy, z noszeniem do
mieszkań, 50 rub. as.
Półroczna, 25 r. ass.
Bez pocztą, dla odbie-
rających w księgarni
Smirdina: Roczna, 45
r. as. Półroczna, 25
r. as. Dla Królestwa
Polskiego: Roczna, 55
r. Półroczna, 28 r.
ass.

Wiadomości krajowe.

Petersburg $\frac{10}{22}$ Września.

Przez rozkazy dzienne CESARSKIE z d. 2 b. m. mają się liczyć w wojsku, zostający dotąd w garnizonach, Dowódcy twierdz: Presnogorskowskiej Jener-major *Rybakowski* 1, i Jamyszewskiej Pułkownik *Kostiurin*. — 4 b. m. Dowódca 1 brygady 1 dyw. ułanów Jenerał-major baron *Filler* 1 mianowany Dowodzący okręgów osad wojskowych 1 dyw. Kirysyerów, na miejsce Jenerał-majora *Lizoguba* 1, a ten ostatni Dowodzący wspomnianej brygady. — 5 b. m. Dowodzący artylerią oddzielnego korpusu gwardyi Jener.-adjutant *Sumarokow* otrzymuje urlop za granicę, do czasu poprawienia zdrowia.

— Przez Reskrypta CESARSKIE z dnia 30 Sierpnia mianowani kawalerami orderu Ś. Anny 1ej klasy: z brylantami, Jenerał-major Pruskiej służby *von Reder*; tegoż orderu s koroną, Dowódca Izmajłowskiego pułku gwardyi, Jen.-major *Timroth* 2 i tegoż orderu 1 klasy, Dowódca Morskiego ekwipażu gwardyi, Kontradmirał *Sziszmarew*.

Ukazy CESARSKIE.

Do Rządzącego Senatu.

(28 Sierpnia, w Petersburgu) Cywilny gubernator Bessarabski Rzeczywisty Radca Stanu *Awerin* otrzymuje uwolnienie od służby. — Komendant *Nikołajewa* Jenerał-major *Fedorow* mianowany Cywilnym gubernatorem Bessarabskim.

Do Kapituły Orderów.

(26 Sierpnia, tamże) W nagrodę odznaczającej się gorliwością służby, w liczbie innych, mianowany kawalerem orderu Ś. Anny 3 klasy Adjutant Dowódcy 2 odwodowego korpusu jazdy, Rotmistrz pułku Kirysyerów *Xięcia Alberta* Pruskiego, *Komar*.

Do Kantoru Dworu.

(24 Sierpnia, w Carskiem Siole) «Zostająca przy J. C. M. najmilszej Córce MOJEJ W. X. MARYI MIKOŁAJOWNIE Frejlina *Barbara Dubieńska*, na własną prośbę, otrzymuje uwolnienie.»

Do Rady Szkoły S. Katarzyny w Moskwie.

4 Sierpnia, w Moskwie. Senator Radca Tajny *Ster* mianowany Członkiem tejże Rady, zarządzającej oraz Szkołą *Alexandrowską*.

Reskrypt CESARSKI do P. Jenerał gubernatora Nowej Rosyi i Bessarabii, Jenerał-adjutanta hrabi *Woroncow*.

Hrabio *Michale*, synu *Szymona*. «Nieurodzaj, któryin dotknięta została większa część najżyźniejszych gubernij, najciężej poraził kraj Nowocrossyjski. Wyznaczenie summ pieniężnych nie było jeszcze wystarczającym do zadośćuczynienia wynikłym potrzebom, do uprzątnienia odkrywających się stopniowo niedostatków i przeszkód w dowozie zboża; należało zwrócić największą bacność ku wynalezieniu środków trwałego zapewnienia zapasów żywności, gdziekolwiek tego wymagała potrzeba. Powierzywszy wam pilność nad tak wielkiej wagi przedmiotem miałem pomyślną nadzieję. Jakoż, skutkiem osobistych rozporządzeń waszych, zboże wcześniej przygotowane, i, na dogodnych stanowiskach, zapasy ustanowione zostały; prawdziwie potrzebujący otrzymali żywność w czasie właściwym; usiewami zapewniono przyszłe plony; spokojność ani na chwilę zakłóconą nie była i, przez takie wypełnienie włożonego na was obowiązku, do wszystkich znakomitych zasług waszych dołączyliście nowe dzieło, ku dobru ludzkości i powierzonego rządowi waszym kraju, dokonane. Złożone przez was zdanie sprawy służy za nowy tego dowód i Ja za przyjemny sobie poczytuję obowiązek wynurzyć wam zupełną Mą wdzięczność za wszystkie dowody prac, gorliwości i przezorności, któremiście całkowicie oczekiwaniu memu odpowiedzieli.

«Upoważniam was do oświadczenia Mego zadowolenia tym Szlacheckim stanom, które dopomaganiem w pracach waszych na to zasłużyły.»

«Pozostaję wam życzliwym.»

Ukazy Rządzącego Senatu 1 Departamentu.

1) 24 Sierpnia. Z ogłoszeniem zatwierdzonej przez N. CESARZA JMCI, w dniu 3 Sierpnia, Ustawy o założeniu w Petersburgu szpitalu dla dzieci. Szpital ten założonym i utrzymanym będzie kosztem kapitału, uzbieranego z ofiar dobrowolnych. Celem tego dobroczynnego zakładu jest dawanie pomocy lekarskiej dzieciom od 3 do 14 lat, cierpiącym zaraźliwe choroby, tudzież w ogół-

ności zapobieżenie szerzeniu się i na koniec stopniowe wyłączenie tych chorób, które corocznie w stolicy wielkie pomiędzy dziećmi czynią spustoszenie. Głównie więc do szpitala przyjmowane będą dzieci chore na ospę, odrę, skąlatynę, pokrzywną, nerwową i zgnilą gorączkę, krup, koklusz i inne udzielające się niemocy. Przyjmowane też w miarę możliwości będą dzieci, cierpiące inne, prędko przechodzące i chroniczne choroby, do wyleczenia podobne, a zająkliwe będą mogły przychodzić dla odbierania lekarskiej pomocy; dla szczepienia zaś ospy pewne dni zostaną wyznaczone. Liczba przyjmowanych dzieci zależy będzie od ilości ofiarowanego przez miłośnierne osoby funduszu. Każde w Petersburgu znajdujące się dziecko, bez różnicy stanu i płci, ma prawo do otrzymywania w tym zakładzie pomocy i lekarstw bezpłatnie; lecz dla przyjęcia dziecka na zupełne w szpitalu utrzymanie potrzeba złożyć papiery stanu, rodzicom służące. Dla dzieci chorych na różne choroby ustanawia się oddział szpitala, za opłatą za każde po 15 rubli miesięcznie. Założycielami tego szpitalu są PP. Senator hrabia *Apraxin*, Lejb-medyk *Cesarski* Rzeczyw. Radca Stanu *Arendt* i Radca Stanu Doktor *Friedeburg*, który jest razem Głównym zakładu lekarzem.

2) 31 Sierpnia. P. Minister Wojny donosił Rządząc. Senatowi że N. CESARZ JMC rozkazać raczył: «Generałom i oficerom wszelkiego stopnia, którzy służyli w byłym wojsku polskiem, a teraz znajdują się w służbie, w armii Rosyjskiej, liczyć, do wysługi 25 lat na order S. Jerzego, tę tylko w wojsku polskiem służbę, którą nieskazitelnie pełnili od roku 1813, nie należąc do byłego powstania.»

3) tegoż dnia. 7. oznaczeniem podziałów we względzie wysłużonych pensyj i mundurów dla urzędników Bessarabskiego rewiżynego Komitetu.

4) 3 b. m. O wykreśleniu ze służby i nieprzyjmowaniu na przyszłość do żadnego publicznego urzędowania zostającego przy Dowodczy 1 bryg. 15 dyw. pieszej Audytora 13 klasy *Firsov*.

5) tegoż dnia. O wykreśleniu ze służby i nieprzyjmowaniu na przyszłość do żadnego publicznego urzędowania Prowiantkiego Komisyонера 7 klasy *Dobrzańskiego*.

6) 4 b. m. O nieuzyskiwaniu poszlin od majątków poddanych rosyjskich, przeprowadzanych do Niderlandów, i nawzajem.

— W *Journal de St.-Petersbourg* czytamy następujący artykuł: «Od niejakiemu czasu mnogie dzienniki zagraniczne zdają się umyślnie, aż do przesylenia, rozgłaszać fałszywe wieści o stanie finansów Rosyjskich; wieści, które nie mają innego źródła, jedno zle chęci samych ich autorów, lub zupełną niewiadomość rzeczy.»

«Fałszem jest, że Rosya doświadcza trudności w zaciągnięciu nowej pożyczki, którą, jakoby, stara się otworzyć. Przeciwnie, Rząd Rosyjski odebrał liczne ofiarowania usług w tym względzie, których nie przyjął, nie mając potrzeby pożyczania.»

«Fałszem jest, że Cesarstwo znajduje się w trudnych okolicznościach, które tamują wypłaty. Pomimo znaczne wydatki, poniesione dla zapobieżenia niedostatkowi żywności w wielu południowych guberniach, wszelkie wypłaty zaskuteczniają się wznaczonych zakresach, i nawet wcześniej.»

«Fałszem jest, że nowe pieniądze papierowe wypuszczone zostały. Puszczono tylko w obieg nieznaczną sumę

biletów Skarbu Państwa, przynoszących procent, w których wydaniu miano szczególnie na celu ułatwienie obrotów w kraju, którego niezmierna rozległość ruchu gotowizny czyni nader trudnym.»

«Fałszem jest, iżby Rząd Rosyjski zaciągał pożyczki na pokrycie potocznych swych wydatków; uciekł się on do tego środka jedynie w okolicznościach nadzwyczajnych, dla załatwienia wydatków wojny; owszem, od ostatnich pożyczek znaczne były w kassach pozostałości; co zaś do zwykłego budżetu, na ten coroczne przychody wystarczają.»

«Fałszem jest, że przychody Cesarstwa nader powoliue wzrastają, a wydatki bez miary powiększają się; przeciwnie, przyrost dochodów publicznych jest znaczny; nie przytaczając już innych przedmiotów, samo wyłączne prawo sprzedaży trunków, w ostatnim wydzierżawieniu, przyniosło, na ten tylko rok, powiększenia dochodu o 23½ miliony rubli, bez nałożenia żadnych nowych ciężarów, odbywający się teraz właśnie uowy popis ludności również znacznie pomnoży dochód s podatku pogłównego. Wszakże, mimo odbytych trzech s kolei wojen, mimo wielu klęsk krajowych, które zwiększały wydatki, nie nałożono żadnego bezpośredniego podatku; ograniczono się umiarkowaniem podniesieniem opłat celnych. Pomnażanie się więc dochodów nie może być przypisane czemu innemu, jak tylko postępowi dobrego bytu kraju i wprowadzonym do systemu rządu ulepszeniom.»

— Do Petersburga przybyli: 5 b. m., s Tweru, Członek Rady Państwa Rzeczywisty Radca Tajny hrabia *Pahlen*; — 6go, s Paryża, poseł Greeki książę *Suzzo*. Wyjechali: 31 z. m., do Wilna, Radca tamecznej izby skarb. Radca Honor. *Podluzki*; — 5 b. m. do Smoleńska, tameczny Witebski i Mohylewski Jenerał gubernator xzę *Chowański*; do Wilna, tameczny Wojenny gubernator, Grodzieński, Białostocki i Miński Jenerał gubernator, Jem. adjut. xzę *Dołgorukow*.

(*Udziel.*) Komissya Sądowa Edukacyjna, na Gubernije Litewskie, Białoruskie, Mińską i Obwód Białostocki, w mieście Wilnie ustanowiona Ukazem 1807 roku, Grudnia 21 dnia, jako magistratura tymczasowa, po ukończeniu wszystkich tymże Ukazem przepisanych czynności, z woli Najwyższej zamknięta została. Złożona była ze znakomitych prowincyi Litewskiej obywateli, których sam Najjaśniejszy Cesarz do tego obowiązku przeznaczał, i zaszczycona chlubną prerogatywą sądenia spraw bez appellacyi. Nie wchodząc w rozbiór prac Komissyi około windykacyi funduszu Edukacyjnego podjętych, dość namienić o główniejszych:

1) Przez rewolucye i zmiany kraju polityczne w części przywłaszczone, a w części zawikłane i zatraczone, fundusze edukacyjne, wyjaśniła i odzyskała; a wszystkie, nawet najdawniejsze spory o posiadanie tych funduszy, rozstrzygnęła.

2) Przez odkrycie znacznych funduszy i przysądzenie ich na rzecz Zakładów Edukacyjnych, wielce pomnożyła ogólny fundusz tychże zakładów.

3) Cały fundusz dawny i nowoprzybyły wyprowadziwszy z nieładu i zamieszania, obliczyła, uporządkowała i prawnie zabezpieczyła.

Akta Komissyi zostały przyjęte przez osobny Komitet, złożony s członków byłego Cesarzkiego Wileńskiego Uniwersytetu, i przesłane do Stolicy Państwa, wraz z dawnymi aktami Archiwum Edukacyjnego. Szacunek obywa-

teli świątłych i prawych towarzyszył zawsze pracom Komissyi Edukacyjnej. Zasługi jej należą do potomności i zajmą ważną kartę w historii krajowego Oświecenia.

Spis osób gub. Wileńskiej, których majątki na nowo skonfiskowane zostały.

(Dokończenie.)

Ryng Bogumił z Tkaczow.—Rakowski Jan z Dziekoniszek.—Ratomski Józef z Dulkoławek.—Rymkiewicz Nikodem z okolicy Kuniasze.—Radzikowski Teodozy powiatu Wilkomirskiego.—Ruboszewicz Paweł niewiadomego urodzenia.—Rudomina Tytus szlachcic powiatu Wilkomirskiego.—Renbowicz Antoni powiatu Oszmian.—Skorulski Józef powiatu Wilkomir.—Skrzycki Kazimierz powiatu Oszmian.—Stankiewicz Jan z Kiejdan.—Sylwestrowicz Alexander powiatu Rosieńskiego.—Surkont Franciszek obywatel powiatu Rosieńskiego.—Straszewiczowie Alexander i Michał.—Sańkowski Franciszek z M. Wilki.—Sierakowski Jan z miasta Jurburga.—Syrewicz Adam Ekonom Kielmiański.—Sidowgiewicz Józef ze wsi Użup.—Staniewicz Jan z okolicy Laplegie.—Semienienko Piotr syn Prowiantskiego Komisyjoniera.—Siemaszko Wincenty z okolicy Witkun.—Staniewicz Leonard z m. Jurburga.—Staszyński Felix z Rynkszel.—Syrtowt Antoni z Pyrwackiego obębu.—Sorokiewicz Karol mieszczanin Wileński.—Strzałko Marcin kleryk zakonu Trynitarzkiego.—Tomaszewski Augustyn z Ławż.—Tarwid Józef z m. Telsz.—Toplicki Jan powiatu Wilkomirskiego.—Ulbertowicz Józef z okolicy Gudelów.—Underowicz Stanisław z Poszylania.—Urynowicz Paweł ze wsi Sodale.—Szymański Alexander ze wsi Użup.—Szyszkiewicz Jan Gubernski Sekretarz.—Judycki Jan z m. Datnowa.—Jucewicz Ludwik z okolicy Lawdgin.—Jurewicz Wawrzyniec z okolicy Szolpian.—Jawtok Karol z majątku Kiepsz.—Janowicz Wincenty z okolicy Pokoputnie.—Jakutowicz Maciej z miasta Wasiliszek.—Igmin Józef z majątku Bałcze.—Jawojz Dominik powiatu Rosień.—Jakubowski Jan z okolicy Poszetuwia.—Jankowski xiądz Pijar klasztoru Poniewieżskiego.—

Lista osób które w objawieniu Wileńskiej Likwydacyjnej tej komisji uczynionem na skutek postanowienia onej 19 Maja bież. roku nastalego, wydrukowane zostały z omyłkami, jakoto:

Wydrukowano.

Zamiast.

Baltagaris	Baltaragis.
Bozowski	Bizowski.
Bałaszyś	Bałymis.
Wenkiewicz	Wietkiewicz.
Heybrejder	Herbrejder.
Gimzowski	Gileżewski.
Hiehorowicz	Hryhorowicz.
Dragat Jan	Drygal czyli Drygat Jan.
Dreszt Paweł	Drożd Paweł.
Kisiejewski Jan	Kisielski Jan.
Kaziukus Maciej	Kaziunas Maciej.
Lukowski Hieronim	Łukowski Hieronim.
Lenartowicz Piotr	Leonartowicz Piotr.
Mingienowicz Andrzej	Minczenowicz Andrzej.
Milien Jan	Milion Jan.
Minkiewicz Michał	Monkiewicz Michał.
Pleskiewicz Symon	Pleśniewicz Symon.
Pietraszewski Franciszek	Piotraszewski Franciszek.

Rzennik Teodor	Rzepnik Teodor.
Smoling Hieronim	Stoling Hieronim.
Stulziński Maciej	Stulgiński Maciej.
Stankiewicz Józef	Stankowicz Józef.
Trempieykieł Symon	Trumpiykieł Symon.
Czarczewski Donat	Czarczewicz Donat.
Szukalis Antoni	Szakalis Antoni.
Szymakow Mikołaj	Szymałow Mikołaj.
Szczyszyński Krzysztof	Szczygliński Krzysztof.

(Kur. Lit.)

Wiadomości zagraniczne.

Londyn 5 Września. 3 b. m. na wielkim posłuchaniu w pałacu St.-James J. K. M. przywołał lorda majora Londyńskiego i aldermanów, którzy złożyli mu powinszowanie miasta Londynu z okoliczności szczęśliwego powrotu Królowej. Król Jmć przyjął adres ten z rąk lorda majora siedząc na tronie, otoczony wyższymi urzędnikami państwa, oddał lordowi Melbourne, i odpowiedział nań w nader łaskawych wyrazach. Nakoniec lord major z aldermanami przypuszczeni zostali do ucałowania ręki Królewskiej.

— Poseł pruski przy dworze tutejszym baron von Bulow, wyjechał stąd do Berlina.

— Oznajmiono urzędowie iż J. K. M. dona Francisca, małżonka don Karlosa, 4 b. m. w Alverstok, niedaleko Portsmouth, umarła. Choroba jej trwała zaledwie doi kilka, bowiem żołącowa gorączka, na którą zrazu zapadła, przeszła niebawem w zapalenie. Wyprawiono już s tą wiadomością gońców do don Karlosa i brata jej don Miguela.

— Królewski okręt *Stanmer* przywiózł nam najnowsze wiadomości z wysp Grenada, Tabago, Trinidad, Montserrat, St.-Kitts i Dominica, które znajdują się w stanie nader niespokojnym, s powodu wprowadzonego tam od 1 Sierpnia nowego bilu o wyzwoleniu murzynów. Wszystkie miasta wyspy Trinidad zostawały jakby w stanie oblężenia. Murzyni zbiegali się tam gromadami, wzbraniając się od dalszego zajęcia około zwyczajnych robót swoich. Uwięziono już znaczną ich liczbę i cała wyspa ma być ogłoszoną za zostającą w stanie oblężenia. Barbadoes więcej jest od innych spokojną, s powodu wielkiej liczby wojsk tam znajdujących się. Ale zato na wyspie Dominica panowała powszechna trwoga, z obawy ażeby murzyni nie podpalili nocą domów ludzi białych. Na St.-Kitts murzyni zostawali w otwartym rokoszu, i wzbraniają się całkiem od pracy. 1 Sierpnia uwięziono ich do 40, i posłano pod konwojem do twierdzy Brimstone Hill, gdzie mają być sądzeni. Na wyspach Tabago i Grenada podobnie panują besprawia. W Hawannie cholera znowu wielkie sprawuje spustoszenia.

Paryż 5 Września. Marszałek Gérard ciągle cierpi na podagrę, która mu dotąd wstać z łoża nie pozwala. Jednakże zajmuje się pomimo tego interesami, podpisuje wszelkie papiery swojego wydziału, i daje posłuchania naczelnikom rozmaitych wojskowych korpusów. Przeszło 150 osób dowiaduje się codziennie o stanie jego zdrowia.

Konstantynopol 19 Sierpnia. Ostatnie wiadomości s Syryi wielce są dla Mehemeta-Ali przyjaźne. Ibrahim pasza

wrócił 1 Lipca do Jaffy, gdzie widział się z ojcem swoim Mehemetem Ali, a potem, s przywiezionemi przezeń posiłkami, które wojsko jego podniosły do 14,000 piechoty i 2,500 jazdy, znowu przeciw powstańcom Napluskim wystąpił. Mehemet-Ali pozostał tymczasem w Jaffa, i stamtąd wysłał jeszcze do Samaryi z 10,000 wojska książęcia Drusów, Emir Beshir, mianowanego właśnie rządcą Syrii po miasto Latakia. — Według najnowszych doniesień Ibrahim pasza zajął już Naplous; cała Syrya przywróconą została do spokojności, i Mehemet-Ali gotował się wrócić do Alexandryi.

Przez statek parowy.

London 9 Września. Goniec który opuścił Lizbonę w d. 25 z. m. przywiózł nam wiadomości, iż nowa Komisya mianowana dla rostrząśnienia pytania względem obiegu monety, przedstawiła korteżom uchwalony jednomyślnie plan, według którego wszystkie zobowiązania się zawarte przed 23 Lipca będą się mogły opłacić w gotowiznie. Wiadomość ta podnosiła znacznie papiery portugalskie, które na tutejszej giełdzie mo no spadły były. — Wybor don Pedra na regenta rozstrzygnięty został większością 90 głosów przeciw 5. Wiele okrętów wojennych portugalskich wyszło dla krążenia na brzegach Hiszpańskich.

— Kapitan Ross, wróciwszy tu s podiędzy swojej do Szwecyi, Danii i Rosyyi, zajmuje się wydaniem opisanu wyprawy swojej do bieguna północnego. Wszystkie dwory północne podpisały się na znaczną liczbę exemplarzy tego dzieła, a w samej Anglii, podczas nieobecności P. Ross, zebrało się 3,000 prenumeratorów.

— Według wiadomości z Rio-Janeiro, dochodzących 25 Lipca, zgromadzenie prawodawcze uchwaliło, ażeby regencya Breżylii poruczoną została jednej osobie, która obroną będzie na lat cztery.

— Według ostatnich wiadomości z Nowego-Yorku, trybunał tego miasta rozstrzygnął sprawę oskarżonych o rabunki i besprawia, popełnione s powodu ogłoszenia projektu o wyzwoleniu murzynów. Trzej z ich liczby skazani zostali na karę jednorocznego więzienia i robót ciężkich; pięciu zaś innych na 6 miesięcy takiejże kary.

— W gazecie *Sun* czytamy: «Przed kilku dniami P. Karol Toplis, członek narodowego rękodzielnego muzeum, pozwolił nam oglądać nowo wynalezioną przez się wielką wojenną machinę, s której niszczącą siłą żadne dotąd znane narzędzia nie mogą iść w porównanie. Zdaniem wynalazcy, straszna ta machina niechybnie powściągnąć powinna we wszystkich narodach chęć wojny; gdyż najhezniejsze wojsko nie prawie nie znaczy obok kilku takich machin. Opatrzonych w nie kilkunastu ludzi wystarczą na zniszczenie w kilku minutach najpotężniejszej armii jaką w pole wywieść można.

«Machina o której mowa s taką łatwością przenosić się daje, iż dość jest dwóch ludzi do ułożenia jej na umyślnie sporządzonym wozie i przewożenia z miejsca na miejsce, za pomocą ich samych, lub jednego konia. Wszędzie gdzie tylko człowiek lub koń przejść może i machina ta przechodzi. Dość też jest kilku minut dla wprawienia jej w czynność. Skutkiem szczególnego urządzenia, za pomocą tej machiny ciska się, przez jakikolwiek dany przeciąg czasu, nieustanny grad kul, w żadanym kierunku, który ciągle zmieniać, natężać, lub zwałwiać można, tak zupełnie jak wytrysk wody w sikawkach i

s podobną łatwością. Podczas zaś kiedy śmiertelny grad taki zewsząd ściele szyki nieprzyjaciół z jak największą matematyczną trafnością i siłą, ludzie machiną kierujący osłonięni są od wszelkiego niebezpieczeństwa.

«Wyznać musimy, iż przed pilnem obejrzeniem tej straszliwej machiny, sądziliśmy z wielkiem niedowierzaniem o nadzwyczajnych skutkach jakie jej wynalazca przypisuje. Lecz jasny i dokładny wykład, jakim nam P. Toplis czynność jej objaśnił, obok prostoty jej składu i łatwości zastosowania, z doskonałą jednością i dążnością do spólnego skutku wszystkich składowych części, zupełnie wątpliwość naszą rozsiały, i przekonali najsurowiej, iż kilka machin tego rodzaju, biegle kierowanych, mogłoby w ciągu kilku minut zniszczyć armiją niemniejszą od tej jaką niegdyś wyprowadził Napoleon na nieszczęśliwą swoją wyprawę do Rosyyi.

«Co się tyczy siły stanowiącej zasadę machiny o którą rzecz idzie, w tym przedmiocie ograniczymy się objaśnieniem, iż ciskanie kul odbywa się w niej przez stopniowe rozwijanie się gazu, wychodzącego ze zwyczajnego strzelniczego prochu, który wprawia się na ten koniec w dowolne gorzenie. Zastosowanie tego działacza tak jest łatwem dla ludzi zajmujących się kierowaniem machiny, iż zabójcza fontanna kul, jaka się z niej wydobywa, może być zatrzymywana i znowu puszczana, prawie bez żadnej straty czasu. Doktor Birkbeck, s kilką innemi uczonymi, których do obejrzenia tej machiny wezwano, oświadczyli się z największą ufnością w jej działaniu. Co się zaś tyczy wynalazcy, P. Toplis tak dalece przekonany jest o szczęśliwych skutkach, jakie ona na moralną przyszłość wszystkich narodów wywrze, czyniąc odtąd wojnę przedsięwzięciem całkiem nierozsądnem, iż nadał jej nazwisko *Pośrednika powszechnego* (Universal Pacificator.)»

Paryż 7 Września. Xiążę Talleyrand wyjechał stąd 4 b. m. do zamku swojego w Valençay, w towarzystwie xiążny Dino.

— Oto są niektóre szczegóły o czynnościach sądu izby parów. Sąd ten upoważnił lub nakazał 1,156 aresztów; Po mniej więcej długiem zatrzymaniu, z liczby tej uwolniono kolejno 736 osób. Więzienia miast Lyonu i Paryża zawierają ich jeszcze 420.

— Tutejsi właściciele papierów hiszpańskich, zatrwożeni wniesionym na zgromadzeniu korteżów projektem zniesienia części narodowego długu, podali 5 b. m. Królowi Jmci o pośrednictwo w tym przedmiocie prośbę, opatrzoną we 3,000 podpisów. Król Jmć odpowiedział delegowanym, iż spodziewać się można że projekt hrabi Torreno znacznie zmodyfikowany zostanie; że minister Jengo w Madrycie uczynił już energiczną protestacyą przeciw temu projektowi, i że toż samo uczynił minister Angielski.

— Piszą z Bayonny pod d. 3 b. m.: «Rodil przebiegał 30 i 31 z. m.: doliny Erro, Enguy i Ronceveaux, sądząc iż znajdzie tam don Karlosa, który jednak, w tymże czasie, przejechał Sorances i Aracoz. i znajdował się 1 Września w Essara. Rodil rozkazał zakonnikom klasztoru Ronceveaux ustąpić zeń w ciągu dni czterech; 2 b. m. zajął Lanz, a nazajutrz wrócił znowu na równinę Bastan. Junta karlistowska znajdowała się ostatniemi dniami w Etchalar, a don Karlos w Saldiez. — W ogólności, doniesienia s prowincyi Baskich zawsze są też same: nieustanne przenoszenie się wojsk tu i owdzie, w szczupłym obrębie miejsca i bez żadnego stanowczego skutku. Już pokilkakroć

junta omal w ręce jenerała Rodil nie wpadła, lecz korzystając z ostrzeżeń, nieraz ledwie kilku minutami przybycie wojska rządowego poprzedzających, zawsze umiemy umknąć. Z ogólnego wszakże obejrzenia działań zdaje się, iż powstańcy znacznie tracą na liczbie, i coraz bardziej przyrzucają ku granicy, w obawie spotkania się z wojskami na pomoc jenerałowi Rodil wysłanymi. Niemniej wszakże pewna że i jenerał Rodil, s trzema wodzami swojemi: Jauregu, Lorenzo i Espartero, nie łatwo Zumalacargu i Zavalę pokonają.—Jest to najlepszym dowodem jak długo wojna prowadzona między górami i lasami przeciągnąć się może.»

— W jednym liście z Bayonny z d. 3 b. m. czytamy: «Wiadomość o dezercyi dwóch batalijonów guipuzcoanów nie potwierdziła się. Natomiast dowiadujemy się iż karliści napadli na szpital miasta Vittoria, znieśli tamieczną wartość i zabili jednego oficera. Nieostrożność jenerała Rodil jest dla każdego zagadką.»

— Z *Memorial des Pyrénées* z d. 5 b. m. dowiadujemy się iż cholera poczyną wyrządzać wielkie spustoszenia w Andaluzji.—W Seville i Salamanca odkryto nowy spiszek. W pierwszym s tych miast znaleziono zapasy broni w pałacu tamiecznego arcybiskupa.

— Otrzymaliśmy właśnie drogą nadzwyczajną wiadomości z Madrytu, dochodzące 30 Sierpnia. W izbie prokuratorów stronnictwo rewolucyjne ciągle nad innemi górami bierze, i, na przekór ministrom, udało mu się wnieść rozmaite projekta wolności druku, wolności osobistej, równości w obliczu prawa, i t. d. Komissya finansowa dotąd opinii swojej o projekcie P. Torreno nie przekazywała.

Berlin 11 Września. Król Jmć, z J.J. K.K. M.M. książętami Karolem, Albertem i Augustem wrócili do naszej stolicy.

Wiedeń 2 Września. Jenerał jazdy i sprawujący obowiązki prezydenta, wice-prezydent hrabia von Hardegg, mianowany został rzeczywistym prezydentem Cesarzowskiej rady wojennej.

— Trzej starsi synowie J. C. M. arcyksięcia Karola, arcyksiężęta Albrecht, Karol i Fryderyk, przedsięwzięli pieszo podróż po Niemczech i udali się już w drogę przez Steiermark.

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

Bawiący tu hrabia Montbel, były francuski minister poczyną cierpieć pomieszanie zmysłów. Bezwątpienia oddawna nosić w sobie musiał zaród tej choroby, co widzieć się dawało z jego obłąkanego wzroku, a rewolucya Lipeowa, z jej skutkami, które ze szczególną surowością rodzinę jego dotknęły, musiała być głównym do tego powodem. Przyjaciele jego, długo utrzymywani w obawie, radośnie zadziwieni zostali usłyszawszy ostatniemi czasy, iż hrabia Montbel, jak wiadomo, wdowiec, otrzymać ma wynagrodzenie poniesionych nieszczęść w związku małżeńskim s piękną hrabianką Zigray. Lecz oczekiwanie to smutnego doznało zawodu. Zaledwie bowiem ślub uroczyste zawarty został, gdy symptomata choroby, którą dotąd miano za melancholiję, poczęły przybierać charakter coraz bardziej zatrważający. Teraz zaś hrabia, udawszy się z młodą swoją małżonką do Pragi, pomimo najczulszych jej starań rażony jest niestanną myślą, iż co chwila prowadzić go mają na ruszowanie, za wydanie tajemnic gabinetu Austriackiego. Myśl ta przywiodła go nakoniec do stanu zupełnego szaleństwa.

— Wojsko Stanów-Zjednoczonych Ameryki Północnej, w dzisiejszym swoim stanie, składa się ze 363 dragonów, 1778 artyllerzystów, 3225 ludzi piechoty i 678 żołnierzy, nie należących do żadnego korpusu; ogółem s 6,054 ludzi. Zato milicya, według zebranych ostatniemi czasy doniesień, wynosi do 1,346,116 ludzi.

— W gazetach amerykańskich czytamy, iż towarzystwo złożone s krajowców i anglików nabyło prawem kupna skały i lasy otaczające najstawniejszy w świecie wodospad Niagary. Zamierza ono obrócić te okolice w ogromny park, czyli ogród, ozdobiony mnóstwem wiejskich domów, świątyń i grot, pośród których kaskada Niagary grać będzie główną rolę. W mitologicznym tym parku wzniesie się jeszcze miasto, którego ulice będą miały od 80 do 100 stóp szerokości. Według obietnic akcyonaryuszów przed 1 Maja 1836 stanie już w gotowości 1,800 domów tego miasta.

— Jedna handlowa kompanija w Hobart-Town, w Australii, wyporządziła okręt, który, pod wodzą kapitana Stain, ma opłynąć dokoła pas, w środku którego znajduje się biegun południowy.

— Na kongressie Nowej Grenady zapadło zatwierdzone 25 Maja b. r. postanowienie, upoważniające Prezydenta do wchodzenia tak s pojedynczemi osobami, jako i s towarzystwami, w umowy, o wyprowadzenie na przesmyku Panamy drogi żelaznej, mającej łączyć Oceany Atlantycki i Spokojny, z warunkiem, iżby roboty około niej rozpoczęły się najdalej w przeciągu dwóch lat od zawarcia ugody. Na wynagrodzenie przedsięwzięciu ofiaruje się 10cio lub 50cio-letni dochód s samejże drogi, według tego jak będzie obszerną i kosztowną. Nadto nadaje się przedsięwzięciu 20,000 akrów gruntu w przesmyku, z warunkiem uprawnienia go w drugim zaraz roku; grunt ten na 20 lat uwalnia się od podatków, a mieszkańcy jego od służby wojskowej, wyjąwszy w razie obcego napadu. W skutek tego postanowienia prezydent Santander wzywa wszystkich żądających, niewyłączając i cudzoziemców, iżby przed 1 Stycznia 1835 przysyłali żądania swoje do Sekretarza spraw Wewnętrznych i Zagranicznych.

— Wychodzące w Londynie miesięczne pismo zawziętej partii torysów, *Fraser's magazine* (magazyn P. Frasier), w ostatnim numerze swoim zawierało wielce jadowity artykuł s powodu obrania znanego P. Duncombe, whiga, na członka parlamentu z miasta Finsbury. Autor artykułu wyrzuca wyborcom, iż obrali człowieka «haniebnie sławnego z najgorszych występków wszelkiego rodzaju»; a niedość mając na tym ogólnym komplemencie, dodaje, że P. Duncombe był kiedyś kochankiem Pani Vestris, że teraz jest jednym z uczestników i patronów Crockfordskiego *piekła*, (dóm gry w Londynie), i że go często widziano pjanym w parlamencie. Tak zuchwały atak wzbudził gniew w P. Duncombe, który napisał do wydawcy magazynu, P. Frasier, wymagając iżby również publicznie odwołał potwarz, lub dał mu zadośćuczynienie, *jakiego dżentlemana ma prawo żądać od dżentlemana.* Ale P. Frasier udał się do policyi, prosząc iżby go zabezpieczyła od skutku przechwałek P. Duncombe. S tego powodu P. Duncombe stawał w sądzie policyi, który nakazał mu złożyć 1000 funtów sterlingów poręki. Potem dopiero odpisał mu P. Frasier, iż, będąc wydawcą pisma, gdzie się umieszczają rozmaite zdania o osobach, nie mógł przyjąć jego wyzwania, gdyż to stanowiłoby przykład, s którego wielu nieukontentowanych nieomieszkałoby korzystać, tak, że

musiałby pojedynkować ustawnie. W końcu listu dodał P. Fraser, że do następnego numeru swego magazynu przyjdzie wszelką odpowiedź na zarzuty, jaką panu Duncombe podoba się mu przysłać.

— Postawiony niedawno w Opactwie Westminster'skiem posąg Canninga, roboty Chantry, wyobraża tego sławnego męża w todze senatorskiej, w postawie mowy, rozprawiającego spokojnie i poważnie przed publicznym zgromadzeniem. Głowę ma podniesioną, ręce na piersiach złożone, w prawej trzyma zwój papieru. Posąg ma być arcydziełem dłota znanego artysty. Na podstawie znajduje się następny napis: „Jerzy Canning, urodz. 11 Kwietnia 1770, um. 8 Sierpnia 1827. Obdarzony rzadkim zbiorem przymiotów, wielki człowiek stanu, uczony pierwszego rzędu, mowca przez nikogo nieprzewyższony, łączył on najświetniejsze i najbardziej wzniosłe zalety umysłu, do zalet czułego serca. Przez własne wyniesione zasługi, piastował pokolei znakomite urzędy stanu i nakoniec otrzymał godność pierwszego ministra Korony. W pełni łaski swego Monarchy i ufności narodu, przedwcześnie zszedł ze świata, wśród zawodu mądrej i wzniosłej polityki, która miała na celu szczęście i potęgę jego ojczyzny, obcych narodów pomyślność, i wzbudzała powszechne uwielbienie. Pomnik ten wystawili mu przyjaciele jego i ziomkowie.”

— Admirał Wice-Króla Egiptu, Osman pasza, umarł z morowego powietrza.

— W Amsterdamie otrzymano temi czasy 25 skrzyń herbaty, zebranej na wyspie Java; zielone jej gatunki przechodzą nawet dobrocią swoją herbatę Chińską, lecz za to czarne nieco są niższe. Według wiadomości z Brazylii uprawa herbaty od r. 1825 mocno się tam szerzy; w jednej tylko plantacyi liczą już do 30,000 drzew herbaty.

Wiadomości handlowe i przemysłowe.

Petersburg 1² Sierpnia.

— Departament Poczty urządził bieg nowej konnej poczty z Odessy do Izmailu, mającej odwozić listy do Owidiopola, Akermanu, Kili, Renu i Izmailu. Dla przyspieszenia komunikacji między Odessą, Kiszyniewem i innemi miastami Bessarabii, tudzież Multanami i Wołoszczyzną, poczta do Kiszyniewa będzie szła na Tiraspol i Bendery.

— Z Eupatoryi piszą, iż wieści o zabronieniu wywozu zboża z Multan s powodu miejscowego tam nieurodzału potwierdzają się: w ciągu pierwszej połowy Sierpnia nie przyszedł do Eupatoryi żaden statek ze zbożem, i dla tego ceny zaraz się tam podniosły. Arnautki czetw. stanęła na 38 r., jęczmienia na 20 r.

— Pisano z Gdańska iż na początku bieżącego miesiąca zdarzyły się na tamecznej giełdzie bankructwa, sprawione przez niepomysłny obrot, jaki w ostatnich czasach wzięły spekulacye na papiery Hiszpańskie. Trzej kupcy, którzy byli głównymi sprzedawcami tych papierów: jeden chrześcianin i dwóch żydów, znikli, zachwyciwszy znaczne summy. Jeden z nich, Pawłowski, zabrał s sobą i pieniądze, które winien był zapłacić knpcom Królestwa Polskiego, za przedane na ich rachunek zboże.

Jarmark Niżegorodzki. Według doniesień 24 Sierpnia przywieziona na ten jarmark herbata, w gatunku od dawniejszej jest nieco niższą, a cena jej od 30 — 60 r. na cybiku podniosła się.—Polskich sukien przywieziono 3,400 postawów, angielskich do 500 postawów; ogół terażniejszego przywozu sukien, oprócz zakupionych dawniej i dostawionych dla oddania tylko, wynosił 36,500 sztuk. Takim sposobem przywóz tegoroczny był większy od przeszłorocznego. Ceny niskich gatunków były o 10% wyższe, wysokich zaś gatunków ceny nie podniosły się i potrzebowanie było mniejsze niż niskich. Ogółowa sprzedaż rossyjskich bawełnianych wyrobów szła dość pomyślnie, szczegółowa nie była znaczną.

Rękodzielnia Alexandrowska. Znajdująca się w bliskości Petersburga rękodzielnia, Alexandrowskiej nosząca nazwisko, należy do najcelniejszych skarbowych w Państwie zakładów. Wydaje wyroby bawełniane, lniane, i karty do gry. Następujące szczegóły o jej przeszłorocznym bycie powzięliśmy z dziennika Rękodzieł i Handlu.—Wyprzedzono bawełnianej przędzy 21,269 pud., średniego numeru 33⁹⁹/₁₀₀. Przedano: bawełnianej przędzy 24,565 p. (zapewne wchodzą w to i zaprzeszłoroczne zapasy) po średniej cenie 73 r. 62 k. za pud., trzema i trzy czwarte rublami drożej niż w r. 1832. Rozmaitych bawełnianych wyrobów przedano za 24,226 r. — Przędzy lnianej i piętkowej wyprzedzono 43,959 pud., w tej liczbie cienkiej przędzy od 28—130 numeru 364 pud. Przedano w przędzy, pakulach i rozmaitych tkanych towarach w Rosyi za 877,871 rub. W Anglii i Ameryce przedano lnianej przędzy 5,882 pud. — Warsztatów tkackich było 368, w tej liczbie 75 mechanicznych.—W fabryce kart wyrobiono 146,686 tuzinów talij, w tej liczbie złotobrzgowych 13,455 tuzinów, lepszych 36,116 tuzinów.

Marmur w Krymie. Włoski artysta Franzoni zajmujący się rzeźbą z marmuru, otrzymał pozwolenie szukania marmuru na południowym brzegu Krymu. Niedawno powiodło mu się odkryć najpiękniejszy marmur, zwany Breccia lub Egypcki, czerwony, z rozmaitemi żyłkami. Pokłady jego są w bliskości Ałupki. Przywiezione były już w Odessie, u P. Franzoni, mieszkającego w domu hrabiny Edling, na ulicy Katarzyny.

OD WYDAWCY.

Tygodnik Petersburski będzie wychodził w przyszłym 1835 roku bez żadnej zmiany w dotychczasowym układzie i cenie.